

การกำกับดูแลกิจการที่ดี : ศึกษาในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ
ของกรรมการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียน

นาย ฤกษ์ฤทธิ์ เพชรวรรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2544
ISBN 974-03-0643-8
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๒๐๓๒๔๙๙๖

GOOD CORPORATE GOVERNANCE: ROLE, DUTY AND RESPONSIBILITY OF
AUDIT COMMITTEE OF A LISTED COMPANY

Mr. Lirlit Petchvorakul

A Thesis is Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Law

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN : 974-03-0643-8

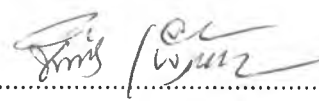
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การกำกับดูแลกิจการที่ดี : ศึกษาในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียน

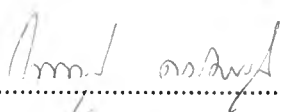
โดย นาย ฤกษ์ฤทธิ เพชรวรกุล

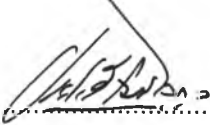
ภาควิชา นิติศาสตร์

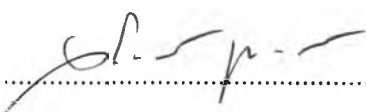
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล

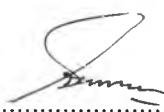
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

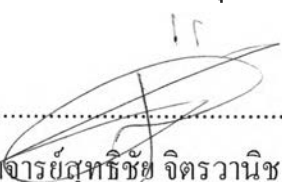
.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดิพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

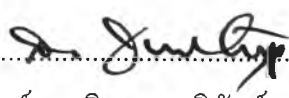
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พงษ์ทอร์ย์ คงสมบูรณ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์วสันต์ เทียนหอม)

.....กรรมการ
(อาจารย์ไชยวัฒน์ บุญนาค)

.....กรรมการ
(อาจารย์สุทธิชัย จิตรวานิช)

.....กรรมการ
(อาจารย์สุชาติ ชรรมาพิทักษ์กุล)

นาย ฤกษ์ฤทธิ์ เพชรวรกุล : การกำกับดูแลกิจการที่ดี : ศึกษาในบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของ
กรรมการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียน (GOOD CORPORATE GOVERNANCE:ROLE, DUTY
AND RESPONSIBILITY OF AUDIT COMMITTEE OF A LISTED COMPANY)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โนวีไลกุล 121หน้า

ISBN 974-03-0643-8

เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนที่สามารถระดมเงินทุนจากสาธารณะชนเพื่อนำเงินทุนมาประกอบกิจการของบริษัทจึงทำให้มีจำนวนผู้ลงทุนเป็นจำนวนมาก เพื่อที่จะส่งเสริมและพัฒนาตลาดทุน (Capital Market) ให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความเข้มแข็งและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนและผู้ลงทุนทั่วไป จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับการค้าเงินงานของบริษัทจดทะเบียนจะต้องควบคุม กำกับ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทและฝ่ายจัดการให้ชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจน นโยบายของบริษัท อย่างไรก็ตามเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการบริษัทและฝ่ายจัดการอาจเป็น บุคคลที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกัน และ ในบางกรณีก็จะมีผลประโยชน์ขัดแย้งกันอันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทอันมีผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นและนักลงทุนที่บริสุทธิ์ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลาดหลักทรัพย์ออกประกาศในเรื่องคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของกรรมการตรวจสอบ(ฉบับที่1)พ.ศ.2542 ขึ้น โดยกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น ผู้ที่จะเป็นกรรมการตรวจสอบจะต้องเป็นกรรมการอิสระเพื่อทำหน้าที่ดูแลรายงานทางการเงินของบริษัทให้มีความถูกต้องเพียงพอ เพื่อให้คณะกรรมการบริษัทสามารถติดตามการทำงานของ ฝ่ายจัดการได้ใกล้ชิดมากขึ้น แต่ผลแห่งการปฏิบัติปรากฏว่ายังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะยังมีปัญหาอุปสรรคต่างๆทั้งในเรื่องคุณสมบัติของกรรมการตรวจสอบ ผู้พิจารณาอนุมัติ ให้เป็นกรรมการตรวจสอบ หน้าที่ของกรรมการตรวจสอบ วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่กรรมการตรวจสอบมีความเห็นขัดแย้งกับกรรมการตรวจสอบด้วยกัน หรือ กรรมการตรวจสอบมีความเห็นขัดแย้งกับคณะกรรมการ บริษัทและความรับผิดชอบทางกฎหมายของกรรมการตรวจสอบ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์จึงเสนอข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และ เพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบขึ้นในบริษัทจดทะเบียนไทย ดังนี้

1. กำหนดว่ากรรมการตรวจสอบทุกคนจะต้องมีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่และต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในรายงานทางการเงินของบริษัท
2. กำหนดให้คณะกรรมการบริษัทเป็นผู้พิจารณาอนุมัติให้เป็นกรรมการตรวจสอบภายใต้คำแนะนำและด้วยความเห็นชอบของตลาดหลักทรัพย์
3. กำหนดให้กรรมการตรวจสอบมีหน้าที่เด่นชัดเท่าที่จำเป็น
4. กำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างกรรมการตรวจสอบด้วยกันเองหรือ กรรมการตรวจสอบกับคณะกรรมการบริษัท โดยให้ตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้ชี้ขาดปัญหา และ กรรมการตรวจสอบ และกรรมการบริษัทจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำชี้ขาด
5. กำหนดความรับผิดชอบทางกฎหมายของกรรมการตรวจสอบที่เหมาะสมและเท่าที่จำเป็น

ภาควิชานิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4186121734 : MAJOR LAW
: MR. LIRTLIT PETCHVORAKUL: GOOD CORPORATE GOVERNANCE:
ROIE, DUTY AND RESPONSIBILITY OF AUDIT COMMITTEE OF
A LISTED COMPANY
THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PRASIT KOVILAIKOOL, 121PP.
ISBN 974-03-0643-8

Whereas a listed company is able to raise funds from the general public for investment in its operation. In an effort to promote and further develop the capital market and to enhance trust of the people and investors in general, it is necessary for a listed company to have an audit committee to oversee and ensure that the Board of Directors and the management will comply with the laws, regulations, directives and the company's policy. However, the relationship between the Board of Directors and the management may be that of mutual interest, or conflict of interest, which may be detrimental to the company and affecting the shareholders and the investors who are innocent. This is the main reason that the Securities Exchange has issued the notification, Re : Qualifications and Scope of Work of Audit Committee (No. 1) of 1999. Whereby, various procedures were set forth such as the audit committee member must be an independent Director with the duty to oversee the financial statements of the company to ensure accuracy. Thereby, the Board of Directors will be able to monitor the performance of the Management more closely. Unfortunately, in practice, it appears that this objective has not been achieved due to various obstacles, be it qualifications of the audit committee members, the body authorized to approve appointment of the audit committee members, the duties of audit committee members, procedure on solving conflicts between the Audit Committee themselves, or between the Audit Committee and the Board of Directors, and the legal responsibilities of the Audit Committee.

Based on the studies, the suggestions for improvement and achieving the objective of establishment of the Audit Committee in a Thai listed company are as follows :

1. Every audit committee member must have sufficient time to perform his or her duties and must possess financial literacy.
2. The Board of Directors will approve appointment of the audit committee members, under advice and endorsement of the Securities Exchange.
3. The duties of the Audit Committee must be defined clearly.
4. Procedure on solving the conflicts between the audit committee themselves, or between the Audit Committee and the Board of Directors, must be established. Whereby, the decision will be made by the Securities Exchange, for which all concerned must comply.
5. Legal responsibilities of the Audit Committee must be defined as deemed appropriate and necessary.

Faculty of Law
Law Studies
Academic Year 2001

Signature of Student
Signature of Thesis Advisor *Prasit Kovilai*
Signature of Joint Thesis Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลาย ท่าน ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ

ท่านรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฉมิไถกุล ที่กรุณาสละเวลารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่านได้ให้ข้อแนะนำทั้งในวิธีการเขียนวิทยานิพนธ์ การลำดับเรื่อง การจัดระบบความคิด ข้อคิดเห็นต่างๆอันมีคุณค่าทางวิชาการ ให้กำลังใจในยามที่ผู้เขียนรู้สึกท้อแท้ ให้ความเป็นธรรมกับผู้เขียนและคอยแก้ไขปัญหาต่างๆให้ผู้เขียนเสมอมา ซึ่งส่งผลให้ผู้เขียนมีกำลังใจที่จะสู้ต่อไปและตั้งใจทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างเต็มที่ ดังนั้นถ้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าหรือมีประโยชน์อันใด ผู้เขียนขอมอบให้แด่รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โฉมิไถกุล

อาจารย์ สุทธิชัย จิตรวานิช ที่กรุณาดูแลเอาใจใส่ผู้เขียนอย่างมาก ท่านได้สละเวลาให้ผู้เขียนเข้าพบ ให้ผู้เขียนยืมเอกสารตำรา ให้ข้อคิดเห็นและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนสม่ำเสมอ ผู้เขียนถือว่าท่านเป็นที่ปรึกษาร่วมในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย

อาจารย์ สุชาติ ธรรมาพิทักษ์กุล ที่กรุณาเดินทางกลับจากต่างประเทศเร็วกว่ากำหนดเพื่อมาสอบวิทยานิพนธ์ให้กับผู้เขียน และได้สละเวลาให้ผู้เขียนเข้าพบเพื่อสอบถามปัญหาในทางปฏิบัติของกรรมการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนไทย

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการ อาจารย์ ไชยวัฒน์ บุณนาคและอาจารย์วสันต์ เทียมหอม ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบและให้คำชี้แนะด้วยดีเสมอมา นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณ ภทริยา เบญจพลชัย, อาจารย์ วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถที่ให้ผู้เขียนสัมภาษณ์และยืมเอกสารภาษาต่างประเทศ, George M. Kelakos ที่กรุณาให้ผู้เขียนสัมภาษณ์ถึงปัญหาทางด้านทฤษฎี และ ทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นในกฎหมายฟื้นฟูของประเทศสหรัฐอเมริกา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดิพันธุ์ เชื้อบุญชัยสำหรับความเมตตาและความหวังดีที่ท่านมีให้กับผู้เขียนเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินแก่ผู้เขียนเสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงไปได้

ฤกษ์ฤทธิ เพชรวรกุล

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทนำ.....	1
บทที่ 1. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลที่ดีโดยอาศัย กลไกภายในกฎหมายบริษัท (Self - Enforcing Model).....	6
1. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแล ที่ดีในบริษัทในเรื่องต่างๆไป.....	8
1.1. การจัดสรรอำนาจการบริหารงานภายในบริษัท.....	8
1.1.1.. หลักการพื้นฐานของการจัดสรรอำนาจบริหาร ภายในบริษัท.....	8
1.1.2. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรอำนาจ บริหารภายในบริษัท.....	10
1.1.3. แนวทางการแก้ไขปัญหาจากการจัดสรรอำนาจ บริหารภายในบริษัทโดยนำกรรมการอิสระและ คณะกรรมการชุดย่อเข้ามาใช้บังคับ.....	13
1.2. การเลือกตั้งกรรมการ โดยใช้วิธีลงคะแนนเสียงแบบ สะสม.....	21
2. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลที่ดีใน บริษัทในกรณีเฉพาะเรื่อง.....	25
2.1. กรณีที่มีการปรับโครงสร้างบริษัท.....	27
2.2. กรณีที่บริษัทที่จะเข้าทำสัญญาใดๆซึ่งมีคู่สัญญาอีกฝ่าย เป็นกรรมการผู้บริหารและผู้ถือหุ้นรายใหญ่.....	31
2.3. กรณีที่มีบุคคลภายนอกเข้ามาถือหลักทรัพย์ของบริษัท เพื่อเข้าครอบงำกิจการ.....	32
2.4. กรณีที่บริษัทออกหุ้นเพิ่มทุนและซื้อหุ้นคืน.....	32

บทที่ 2.	หลักเกณฑ์กฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดการค้ากับดูแลบริษัทที่ดีเมื่อบริษัท เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู.....39
1.	หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดการค้ากับดูแลที่ดีเมื่อบริษัท เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูตามกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ.....40
1.1.	หลักเกณฑ์ที่ใช้ต้องสร้างความสมดุลระหว่างการเข้าสู่ กระบวนการฟื้นฟูกับชำระบัญชี.....41
1.2.	หลักเกณฑ์ที่ใช้ต้องเข้ามารักษาหลักทรัพย์สินของลูกหนี้ และให้เวลาลูกหนี้ในการหามาตรการที่เข้ามาเพื่อทำให้ หลักทรัพย์สินของลูกหนี้เกิดมูลค่าสูงสุด.....43
1.3.	หลักเกณฑ์ที่ใช้ต้องให้เจ้าหนี้รู้สิทธิของตนอย่างชัดเจน และให้เจ้าหนีมีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟูตั้งแต่นั้น.....45
1.4.	หลักเกณฑ์ที่ใช้ต้องเพิ่มโอกาสในการปรับโครงสร้างหนี้ ของลูกหนี้ให้มากขึ้น.....46
2.	หลักเกณฑ์กฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดการค้ากับดูแลบริษัทที่ดีเมื่อ บริษัทเข้าสู่การฟื้นฟูตามกฎหมายล้มละลายของไทย.....51
บทที่ 3.	บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท จดทะเบียนจากรายงานการศึกษาวิจัยของประเทศสหรัฐอเมริกา.....65
1.	บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ...70
1.1.	สอบทานให้ตัวเลขที่ปรากฏในรายงานทางการเงิน ได้จัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป.....70
1.2.	เข้าไปส่งเสริมให้ผู้สอบบัญชีสามารถทำหน้าที่ในการตรวจ สอบรายงานทางการเงินของบริษัทอย่างเต็มที่.....71
1.3.	สอบทานให้บริษัทมีระบบควบคุมภายในที่มีประสิทธิ ภาพ.....74
2.	กลไกทางด้านอื่นๆที่เข้าไปสนับสนุนเพื่อให้คณะกรรมการตรวจ สอบทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น.....76

2.1.	คุณสมบัติของบุคคลที่เข้ามาเป็นกรรมการในคณะกรรมการ การตรวจสอบ.....	77
2.1.1.	ความเป็นอิสระ.....	77
2.1.2.	ความรู้ความเข้าใจในรายงานทางการเงิน ของบริษัท.....	79
2.1.3.	ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของกรรมการ ตรวจสอบแต่ละท่าน.....	79
2.1.4.	เวลาที่จะอุทิศให้กับภารกิจและความรับผิดชอบใน ฐานะที่เป็นกรรมการตรวจสอบของบริษัท.....	81
2.2.	การฝึกอบรมให้แก่คณะกรรมการตรวจสอบ.....	82
2.3.	การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ.....	83
2.4.	การจัดทำกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบ.....	85
3.	ข้อพึงระวัง.....	89
บทที่ 4.	บทวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ตรวจสอบตามประกาศในเรื่องคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของ ของคณะกรรมการตรวจสอบ (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2542 ตลอดจนแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ.....	92
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
	รายการอ้างอิง.....	119
	ประวัติผู้เขียน.....	121